

2017-02-16
S2017/01011/FST (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om socialtjänstens handläggning av ärenden gällande barn som kommer till Sverige och som uppges vara gifta

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att

- göra en fördjupad analys av socialtjänstens handläggning i ärenden som rör ensamkommande barn och barn som kommer till Sverige med vårdnadshavare och som uppges vara gifta,
- ta fram en förstärkt vägledning till kommunerna om handläggningen av ärenden som rör barn som uppges vara gifta, och sprida kunskapen till kommunernas socialtjänst,
- ta fram och sprida information till barn som uppges vara gifta, makar, föräldrar samt andra närstående med information om gällande lagar och praxis i Sverige såsom förbud mot barn- och tvångsäktenskap, barnets rättigheter, socialtjänstens uppdrag samt rätten till stöd och skydd.

Arbetet ska genomföras utifrån ett tydligt barnrätts- och jämställdhetsperspektiv.

Mot bakgrund av analysen och vid behov, ska Socialstyrelsen lämna förslag till regeringen om möjliga tillvägagångssätt för att ytterligare stärka barn- och jämställdhetsperspektivet samt skärpa möjligheten till stöd och skydd för barn som kommer till Sverige och där det finns indikationer om att barnen är gifta. Uppdraget ska utföras i samråd med relevanta aktörer, såsom Barnombudsmannen, Migrationsverket, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Myndigheten för ungdoms och civilsamhällsfrågor och Sveriges Kommuner och Landsting. Även samråd med delar av det civila samhället kan vara aktuellt.

Socialstyrelsen får använda högst 1 200 000 kronor för uppdragets genomförande under 2017. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel. Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 november 2017. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Det är inte tillåtet att ingå barn- eller tvångsäktenskap i Sverige. Barn som kommer till Sverige och som uppges vara gifta har, enligt barnkonventionen, samma rättigheter som andra barn. Utgångspunkten är att barn inte ska leva i äktenskap och att alla barn har samma rätt till stöd och skydd.

Barnäktenskap inskränker det enskilda barnets möjligheter att tillgodogöra sig sina mänskliga rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Exempelvis gäller detta rätten till lek och fritid, liv och utveckling, rätten till utbildning samt skydd mot våld, exploatering, övergrepp och människohandel.

Det förekommer att ensamkommande barn och barn som kommer tillsammans med vårdnadshavare till Sverige uppges vara gifta. Den absoluta majoriteten är flickor, varför det är både en barnrättsfråga och en jämställdhetsfråga. Med kunskap om de risker barnäktenskap medför finns behov av särskilda stöd- och skyddsåtgärder från socialtjänsten avseende dessa barn. För barn som kommer till Sverige utan sina vårdnadshavare (s.k. ensamkommande barn) ansvarar kommunerna för det praktiska mottagandet. Den myndighet som först uppmärksammar barnet, exempelvis Migrationsverket eller polisen, gör en anmälan om barns behov av stöd och skydd till socialnämnden i den kommun barnet befinner sig. När ett barn som saknar vårdnadshavare i Sverige aktualiseras i en kommun ska socialnämnden inleda en utredning, i enlighet med 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Kommunen ansvarar för att tillgodose barnets omedelbara behov, främst i form av boende och för att utreda barnets behov av stöd och skydd. Socialnämnden ska med beaktande om barnets bästa göra en individuell bedömning av hur boendet ska ordnas utifrån omständigheter i det enskilda fallet. Barnets inställning ska så långt som möjligt klarläggas. Enbart barnets inställning är inte nödvändigtvis tillräckligt. Barnet har rätt till anpassad och relevant information om sina rättigheter och möjligheter till skydd i Sverige.

De barn som kommer till Sverige med vårdnadshavare och där det finns indikationer om att barnen är gifta, kan komma till socialtjänstens kännedom efter att exempelvis Migrationsverket, enligt 14 kap 1 § SoL, anmält misstanke om att barnet far illa eller riskerar att fara illa. Socialnämnden ansvarar då för att göra en omedelbar skyddsbedömning samt fatta beslut om huruvida en utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska inledas.

Närmare om uppdraget

Uppdraget till Socialstyrelsen syftar till ökad kunskap om hur socialtjänsten har hanterat frågor om skyddsbedömning, placering och samboende bland ensamkommande och nyanlända barn som enligt uppgift är gifta och i de fall dessa barn själva är föräldrar. Vid behov ska Socialstyrelsen utifrån sin analys lämna förslag till regeringen om insatser för att ytterligare stärka barn- och jämställdhetsperspektivet.

Exempel på viktiga frågor är att undersöka om och på vilket sätt en skyddsbedömning gjorts, hur socialtjänsten resonerat för att komma fram till lämplig placeringsform, vilken bedömning som ligger till grund för förekommande fall av samplacering av barn, som uppger sig vara gifta, med barnets make/maka, hur gode män ställt sig till en sådan samplacering samt på vilket sätt principen om barnets bästa beaktats. Ytterligare exempel på frågeställningar är hur socialtjänsten hanterar situationer om ett barn väljer att avstå socialtjänstens val av placering, samt i vilken utsträckning socialtjänsten kommer i kontakt med och gör skyddsbedömningar gällande barn som kommer till Sverige och uppges vara gifta och som anlänt tillsammans med vårdnadshavare. För att ta vara på aktuell kunskap och erfarenheter ska fallstudier och intervjuer med socialsekreterare i ett urval av kommuner, samt intervjuer med personal vid Migrationsverket genomföras.

Den förstärkta vägledningen ska utgå från ett tydligt barn- och jämställdhetsperspektiv. Vägledningen syftar till att stödja kommunernas socialtjänst i handläggningen av ärenden som rör barn där det finns indikationer om att de är gifta och de svåra bedömningar det kan innebära samt öka förutsättningarna för likvärdig hantering i kommunerna. Utgångspunkten är att ensamkommande barn som uppges vara gifta, ska handläggas utifrån samma principer som andra ensamkommande barn. Stödet ska komplettera Socialstyrelsens handbok om ensamkommande barn och unga (2016), målgruppsanpassas och på bästa sätt spridas till kommunernas socialtjänst.

Det är viktigt att barn som uppges vara gifta, huvudsakligen flickor, och deras makar, föräldrar samt andra närstående får anpassad information om gällande lagar och praxis i Sverige, såsom förbud mot barn- och tvångs- äktenskap, sexualbrott, barnets rättigheter, socialtjänstens roll och rätten till skydd och stöd. I uppdraget ingår därför också att Socialstyrelsen ska utveckla anpassad information till dessa målgrupper, översatt till de vanligaste språken. Informationen riktad till barn ska spridas till målgruppen och kan bl.a. tillgängliggöras på den befintliga tjänsten/webbplatsen Koll på soc, med information till barn och unga om socialtjänsten och bör i möjligaste mån samordnas med pågående uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor om informationsinsatser rörande hälsa och jämställdhet för nyanlända och asylsökande barn och unga (S2016/02759/JÄM).

Redovisningen ska, förutom den fördjupade analysen, beskriva uppdragets genomförande, spridningen av kunskapsstödet till kommunerna och informationen till barnen och andra berörda målgrupper samt hur medlen har använts.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Karin Blomgren

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/EMA, SIM

Finansdepartementet/BA, OFA K

Arbetsmarknadsdepartementet/I

Regeringskansliets förvaltningsavdelning

Socialutskottet

Barnombudsmannen

Inspektionen för vård och omsorg

Migrationsverket

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Sveriges Kommuner och Landsting

Regeringens nationella samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården

Utbildningsdepartementet/UF

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)